

POSTANOWIENIE

20 kwietnia 2023 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Dariusz Dończyk (przewodniczący)

SSN Paweł Grzegorczyk (sprawozdawca)

SSN Monika Koba

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym 20 kwietnia 2023 r. w Warszawie,
zażalenia B. K.

na wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie

z 20 października 2022 r., I AGa 55/21,

w sprawie z powództwa G. M.. i K. R.

przeciwko B. K.

o zapłatę,

**uchyla zaskarżony wyrok, pozostawiając rozstrzygnięcie o
kosztach postępowania zażaleniowego do orzeczenia
kończącego postępowanie w sprawie.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 20 października 2022 r. Sąd Apelacyjny w Krakowie, na skutek apelacji pozwanej B. K., uchylił wyrok Sądu Okręgowego w Krakowie z dnia 6 listopada 2020 r. wydany w sprawie z powództwa G. M.. i K. R. w sprawie o zapłatę i przekazał sprawę Sądowi Okręgowemu w Krakowie do ponownego rozpoznania.

Sąd Apelacyjny wskazał, że całość dowodów przeprowadzonych przez Sąd Okręgowy sprowadzała się do dokumentu obejmującego umowę stron i opinii biegłego. Nie przeprowadzono natomiast dowodów dotyczących tego, czy powodowie wykonali określone w umowie świadczenie w całości, czy też

świadczenie to w jakimś zakresie zrealizowała pozwana. Potrzeba przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości w rozumieniu art. 386 § 4 k.p.c. zachodzi, zdaniem Sądu Apelacyjnego, nie tylko wtedy, gdy sąd pierwszej instancji nie przeprowadził żadnych dowodów, lecz również wtedy, gdy sąd ten przeprowadził dowody dotyczące okoliczności nieistotnych lub bezspornych, zaniechał natomiast przeprowadzenia dowodów na okoliczności sporne i istotne dla rozstrzygnięcia.

Wyrok Sądu Apelacyjnego zaskarżyła zażaleniem pozwana wnosząc o jego uchylenie i zarzucając naruszenie art. 386 § 4 w związku z art. 378 § 1 k.p.c., art. 386 § 4 w związku z art. 243² k.p.c. oraz art. 386 § 4 w związku z art. 458⁵ § 4 i art. 458¹¹ k.p.c.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Jeżeli sąd drugiej instancji uchyla wyrok sądu pierwszej instancji ze względu na nierozpoznanie istoty sprawy lub potrzebę przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości, Sąd Najwyższy, rozpoznając zażalenie złożone na podstawie art. 394¹ § 1¹ k.p.c., bada, czy sąd drugiej instancji prawidłowo zastosował art. 386 § 4 k.p.c., tj. czy okoliczności sprawy, przy uwzględnieniu merytorycznego stanowiska sądu drugiej instancji, mieszczą się w kręgu sytuacji polegających na nierozpoznaniu istoty sprawy lub skutkują koniecznością przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości. Poza zakresem oceny pozostaje natomiast prawidłowość stanowiska co do meritum wyrażonego przez sąd drugiej instancji (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 7 listopada 2012 r., IV CZ 147/12, OSNC 2013, nr 3, poz. 41, z dnia 28 listopada 2012 r., III CZ 77/12, OSNC 2013, nr 4, poz. 54, z dnia 18 listopada 2016 r., I CZ 70/16 i z dnia 24 listopada 2016 r., II CZ 114/16).

Z tych przyczyn poza zakresem kognicji Sądu Najwyższego pozostawały sformułowane w zażaleniu zarzuty związane z wyjściem przez Sąd Apelacyjny poza granice apelacji (art. 378 § 1 k.p.c.) oraz spóźnionym powołaniem dowodów przez powodów i niedopuszczalnością dowodów z zeznań świadków (art. 458⁵ § 4

i art. 458¹¹ k.p.c.), jak również wywody dotyczące wniosków, które wynikały – zdaniem skarżącej – ze złożonych w sprawie dokumentów.

Potrzeba przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości występuje wtedy, gdy sąd pierwszej instancji w ogóle nie przeprowadził postępowania dowodowego albo przeprowadził dowody wyłącznie na okoliczności nieistotne do rozstrzygnięcia sprawy, względnie, gdy zebrany materiał dowodowy jest nieprzydatny do wydania wyroku. Konieczność uzupełnienia postępowania dowodowego w przeważającym zakresie lub w znacznej części, nawet jeśli miałyby dotyczyć faktów o zasadniczym znaczeniu dla wyniku postępowania, nie stanowi natomiast podstawy do wydania wyroku kasatoryjnego. Za tym rygorystycznym podejściem, ugruntowanym w orzecznictwie Sądu Najwyższego (por. np. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 28 listopada 2014 r., I CZ 75/14, z dnia 20 lutego 2015 r., V CZ 112/14, z dnia 15 kwietnia 2015 r., IV CZ 6/15, z dnia 13 października 2016 r., II UZ 40/16), stoi założenie, że zapewnienie efektywności modelu apelacji pełnej wymaga ograniczenia do koniecznego minimum przypadków powrotu sprawy do pierwszej instancji. Na jego rzecz przemawia również wykładnia historyczna, nakazująca respektować konsekwencje zmiany art. 386 § 4 k.p.c., polegającej na wyraźnej eliminacji dopuszczalności wydania wyroku kasatoryjnego w razie potrzeby przeprowadzenia postępowania dowodowego w znacznej części (art. 1 pkt 19 ustawy z dnia 24 maja 2000 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego, ustawy o zastawie rejestrowym i rejestrze zastawów, ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych oraz ustawy o komornikach sądowych i egzekucji, Dz. U. nr 48, poz. 554).

W okolicznościach sprawy Sąd Okręgowy przeprowadził dowód z dokumentów obejmujących umowę i załączniki do niej, a także dowód z opinii biegłego dopuszczony na okoliczność wysokości wynagrodzenia należnego powodom z tytułu robót wykonanych na rzecz pozwanej. Na tej podstawie Sąd Okręgowy ustalił, że konstrukcja została wykonana zgodnie z umową a powodom należy się wynagrodzenie w zasądzonej kwocie; ustalił również, że montaż konstrukcji zrealizowali w całości powodowie. Sąd Apelacyjny był władny ocenić, że ostatnie ze wskazanych ustaleń nie ma oparcia w opinii biegłego i nie zostało poparte innymi dowodami, a kontrola tej oceny pozostawała poza granicami

postępowania inicjowanego zażaleniem wnoszonym na podstawie art. 394¹ § 1¹ k.p.c. Ocena taka nie oznacza jednak, że do rozstrzygnięcia sprawy konieczne jest przeprowadzenie postępowania dowodowego w całości, skoro Sąd Okręgowy przeprowadził określone dowody, a Sąd Apelacyjny nie stwierdził, by dotyczyły one okoliczności nieistotnych lub były one zupełnie nieprzydatne do rozstrzygnięcia; kwalifikacja taka nie byłaby zresztą uzasadniona w świetle materiału sprawy.

Jeżeli zdaniem Sądu Apelacyjnego wyjaśnienie faktów związanych z zakresem prac rzeczywiście zrealizowanych przez powodów wymagało dopuszczenia dodatkowych dowodów osobowych, nic nie stało na przeszkodzie, aby zostały one przeprowadzone w postępowaniu apelacyjnym. Według przyjętego w kodeksie postępowania cywilnego modelu apelacji pełnej postępowanie przed sądem drugiej instancji ma charakter merytoryczny i jest kontynuacją postępowania pierwszoinstancyjnego, a sąd drugiej instancji dysponuje kompetencjami w zakresie gromadzenia i oceny materiału procesowego na równi z sądem pierwszej instancji (art. 382 k.p.c.) (por. uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 31 stycznia 2008 r., III CZP 49/07, OSNC 2008 r., nr 6, poz. 55). Potrzeba przeprowadzenia postępowania dowodowego co do zakresu prac faktycznie zrealizowanych przez powodów powinna być w tym kontekście postrzegana – w zestawieniu z materiałem zgromadzonym w pierwszej instancji – jako uzupełnienie dotychczasowego postępowania dowodowego. To zaś nie wyczerpuje hipotezy art. 386 § 4 *in fine* k.p.c., nawet jeśli zakres koniecznego uzupełnienia jest znaczący i może okazać się rozstrzygający dla zasadności powództwa.

Dodać należało, że przeprowadzenie postępowania dowodowego w drugiej instancji, nawet w znacznym zakresie, i dokonanie na jego podstawie samodzielnych ustaleń, nie prowadzi do naruszenia konstytucyjnego prawa do zaskarżenia orzeczeń wydanych w pierwszej instancji (art. 78 Konstytucji RP), jak również dwuinstancyjnego modelu postępowania sądowego, statuowanego w art. 176 ust. 1 Konstytucji RP (por. wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 11 marca 2003 r., SK 8/02, OTK-A 2003, nr 3, poz. 20 i postanowienia Trybunału Konstytucyjnego z dnia 9 listopada 2010 r., Ts 49/10, OTK-B 2011, nr 1, poz. 90 i z dnia 6 października 2015 r., Ts 52/14, OTK-B 2015, nr 5, poz. 446).

Ubocznie Sąd Najwyższy dostrzegł, że motywy wyroku Sądu Okręgowego w płaszczyźnie ustaleń faktycznych miały nad wyraz lakoniczny charakter. Spostrzeżenie to, przy uwzględnieniu charakteru postępowania apelacyjnego, nie mogło jednak podważyć zasadności zażalenia.

Z tych względów, na podstawie art. 398¹⁵ § 1 w związku z art. 394¹ § 3 k.p.c., Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji.